

Koalicja Obywatele w Samorządzie

Deklaracja programowa

Zgodnie z duchem i literą Ustawy o samorządzie gminnym „mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową”. Niestety praktyka często jest inna. Koalicja 12 organizacji oraz środowisk obywatelskich i eksperckich wypracowała propozycje zmian służących poprawie reprezentatywności władz, odblokowaniu lokalnej polityki i włączeniu mieszkańców do współdecydowania o rozwoju polskich gmin. Postulaty zostały poparte przez kolejnych 200 organizacji działających w całej Polsce.

Uważamy, że:

1. Każdy ma prawo do bycia reprezentowanym politycznie we władzach gminy i do wyrażania opinii na tematy ważne dla funkcjonowania i rozwoju swojej miejscowości. Przegrana w wyborach nie przekreśla tego prawa - nie może oznaczać utraty prawa do wypowiedzi i do bycia wysłuchanym. Tymczasem w polskich samorządach utarła się praktyka oparta o zasadę, że zwycięzca „bierze wszystko”. Liczne grupy mieszkańców pozostają więc na uboczu sceny politycznej. Członkowie tych grup mają w związku z tym zasadne powody, by czuć się wykluczonymi.

2. Na poziomie gminy niezbędne jest budowanie równowagi pomiędzy władzą wykonawczą i uchwałodawczą. Obowiązujące od 2002 roku bezpośrednie wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów doprowadziły do nadmiernego wzmocnienia ich pozycji. Rola radnych w praktyce została wyraźnie ograniczona, w wielu miejscowościach sprowadza się zaś jedynie do funkcji fasadowych. Tymczasem zadaniem radnych powinno być reprezentowanie interesów wszystkich mieszkańców (nie tylko tych, którzy na nich głosowali) oraz kontrolowanie działań władz wykonawczych, dla wspólnego dobra).

3. Nadszedł czas na szersze włączenie mieszkańców w decydowanie o losach gmin, a tym samym na „uspołecznienie” władzy. 25 lat temu ogromne obawy budziło przekazanie władzy i odpowiedzialności na szczebel lokalny. Zastanawiano się, czy jej odbiorcy na poziomie samorządowym sobie poradzą, czy będą umieli zarządzać naszymi gminami. Wielu środowiskom politycznym wydawało się, że było to nadmierne ryzyko. Odważyliśmy się jednak i dziś możemy być dumni ze zmian, jakie w całej Polsce dokonały się w związku z reformą samorządową. Nadszedł czas na kolejny krok w tym kierunku: szerokie, bezpośrednie włączenie mieszkańców

do współdecydowania o losach gmin i podzielenie się z nimi władzą. Przed ćwierćwieczem potrafiliśmy zaufać samorządowcom, teraz powinniśmy uwierzyć w rozsądek i odpowiedzialność mieszkańców.

4. Mieszkańcy to potencjał, który powinien być wykorzystany. O rozwoju gmin nie decydują wyłącznie fundusze i umiejętności menedżerskie, ale zaangażowanie, współpraca, wiedza i pomysły członków lokalnej społeczności. To oni najlepiej znają i rozumieją potrzeby lokalne. W całej Polsce przybywa inicjatyw świadczących o tym, że mieszkańcy chcą mieć wpływ na środowisko życia swoich wspólnot. Energia ta jest jednak zbyt często marnotrawiona, zarówno z powodu ułomności istniejących już mechanizmów współpracy (między samymi mieszkańcami a także mieszkańców z władzami), jak i z powodu niedostatków kultury współpracy. Potrzebne są zmiany w prawie, które ułatwią współpracę na różnych poziomach oraz zmiana stosunku administracji do udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji. Tylko wykorzystanie tego potencjału pozwoli na uruchomienie pełnych możliwości rozwoju gmin – wspólnot lokalnych.

5. Proponowane przez nas postulaty dotyczą spraw ważnych i pilnych dla wielu lokalnych środowisk w całej Polsce. Odpowiadają na problemy sygnalizowane przez organizacje, grupy nieformalne, lokalne działaczki i działaczy. Wprowadzenie ich w życie ulepszy działanie samorządu, a jednocześnie nie będzie stało w sprzeczności z dalszymi pracami nad zmianami systemowymi.

Inicjatorzy:

Rafał Górski - prezes Instytutu Spraw Obywatelskich,
Jacek Kucharczyk - prezes Instytutu Spraw Publicznych,
Agata Machnik-Pado - prezes Fundacji Gospodarki i Administracji Publicznej,
Bartłomiej Nowotarski - prezes Stowarzyszenia Wiedzy Obywatelskiej na rzecz Demokracji i Integracji Europejskiej,
Szymon Osowski - prezes Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska,
Wojciech Przybylski - prezes Fundacji Res Publica,
Przemysław Radwan - prezes Fundacji Szkoła Liderów,
Aleksandr Smolar - prezes Fundacji im. Stefana Batorego,
Piotr Szczepański - prezes Fundacji Wspomagania Wsi,
Krzysztof Ślebioda - prezes Pracowni Zrównoważonego Rozwoju,
Łukasz Waszak - prezes Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS,
Grzegorz Wójkowski - prezes Stowarzyszenia Bona Fides.